

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

De Aegyptiorum theologia Cap. i.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

in phœnicia isti ipsi dii sic appellati, sic nati, sic educati, ut dicti theologi tradiderunt, dicuntur. Quare nihil agunt, cum ad naturalia quidam turpitudinem occultantes refugiunt, cum res se ipsæ carimoniamque deorum una claraque uoce Phœnicum omnium ipsos redarguunt. Sed de phœnicum theologia satis. Nunc ad ægyptiam transeamus, ut etiam hinc uideamus recte ne, an contra gentilium nugas cōtempserimus, & salutarem euangelij doctrinam secuti sumus, quam maxime nunc neglectis suis sanctissime colit ægyptijs. Vniuersam autem ægyptiorum historiam & theologiam ipsorum, seorsum in libro quem sacrum inscripsit Manetus quidam ægyptius, græca lingua exquisitissime in medium ædidit, sed Diodorus etiam Siculus, uir clarus, omnem, ut diximus, historiam gentium diligenter, breuiter, ac ordinate congregatam conscribens, ab ægyptiorum theologia; totius negocij fecit initium, a quo potius, quasi ab illustriore notioreque græcis quam ab ægyptio Maneto, hæc ad uerbum scribenda duximus.

De Ægyptiorum Theologia.

CAP. I.

ASserunt igitur ægyptij, in rerum omnium originem homines primum in ægypto, primum homines productos partim propter cœli temperantiam, partim etiam propter Nilum & nasci, & educari potuisse. Nam nec hibernis frigidibus, nec æstiuæ solis ardoribus, regionem præmi, & solum irrigatione Nili sic esse fecundum, ut alimentorum in usu hominum nulla terra feratior sit. Deos uero mortales homines fuisse, sed uirtute ac beneficijs uitæ communem excoluerunt, immortalitatem consecutos, quorum nonnulli reges fuere/nominaque habuere, alij noua quædam, alij a cælestibus translata esse, quæ maximos deos, Solem, Saturnum, Cybelem, Iouem, quem hominem nonnulli nuncuparunt Iunonem, Vulcanum, Vestam, ac postremo Mercurium. Solem aiunt, primum omnium apud ægyptum regnasse. Soli cælesti cognominem, quamuis nonnulli sacerdotum Vulcanum contendunt, primum igne inuento, regnum obtinuisse, deinde Saturnum, qui sorore Cybele in uxorem ducta, Osirim & Isim genuit, aut, ut plurimi dicunt, Iouem & Iunonem. Hos uniuersum orbem imperio subiugasse, ac quinque deos procreasse, aiunt Osirim, Isim, Typilona, Apollinem

c iij nem

nem ac Venerem. Osirim Dionysiu, Isim Cererem esse autumant, quos matrimonio coniunctos, quom regno successissent, plurimu generi hominum contulisse. Ita tractu thebaico, centum portarum urbem condidisse, quam alij Iouis urbem, alij Thebas appellant. Erexisse autem Osirim Ioui, ac Cereris parentibus, ceterisque dijs aurea templa, quorum singulis certas caerimonias statuit, & sacerdotum qui earum curam haberent consecrauit. Ab hoc uitem inuentam, & diuersis honoribus homines distinctos, ut alij coleret, alij colerentur. Musicam adeo dilectam, ut secum semper, non paru mu sicor tam duceret, quibus nouem uirgines quaru Apollo dux erat, & alijs doctrinis & canedi arte no mediocriter excelluisse. Quomque omnes gentes propter eius merita, quasi Deum suscipere, ubique momenta reliquisse. In India multas urbes construxisse, Phrygiam domuisse, ac per Hellesponti angustias in Europam tra iectum. Macedona filium Macedoniae regem constituisse, ab hoc Apyn & Mneuin consecratos, & apud aegyptios loco deorum publice cultos, quoniam frumentorum inuenteribus ad committenda territorijs semina profuissent. Ium iureiurando nullius se praeter Osiridis complexum petituram decreuisse, quam etiam postquam hominem exiit, immortales honores consecutam uidemus, Osiride uero insidijs laniato, alia quidem membra no mediocri labore ab Iside inuenta. diuinis honoribus sepulta, penis uero in flumen Nilum a Typhone proiectus, constituto dolo sacra ac caerimonias maioris aliquanto cultus statutas fuisse, hinc Graecos accepisse, & Dionysij orgia, & dies festi, cum honore huius membri fierent, cuius simulachrum, in mysterijs ferentes, Phallum appellant. Fingere autem aiunt ac commentari omnes, qui apud Thebas Boetias, ex Semele ac Ioue hunc demum natum existimant, quod Orphae primu ausum fuisse, illum aegyptu petisse, ac inde mysteria Osiridis doctum in Graciam retulisse. Et quonia Cadmeis amicus esset genus, Dei magnis affectus honoribus, ad ipsos non inuitus transposuisse, multitudinemque alios ignorantia, nonnullos quia talem deum graecum potius quam Aegyptium dici uellent, cultu & mysteria eius libenter suscepisse. At uero poetam Orpheum facile tota rem ea de causa, uerisimiliterque sinxisse. quoniam Cadmus ex Thebis Aegyptijs

in Boe/

in Boetiam profectus, Semelem, aliosq; liberos genuisset, quam ab ignoto pressam septimo mense, sicut etiã de Osiride perhibent egyptij puer; peperisse. Hunc mortuum a Cadmo deauratum, & quasi deum ingenti cultu & sacrificijs decoratum fuisse, parentem quoque eius louem prædicasse, ut Semeles stuprum leniret. Hinc apud Græcos celebratam esse fabulam, quod Semele Cadmi, Osirim ex loue concœpisset, in lucemq; ædidisset. Quam poetæ adeo amplificauerunt atq; auxerunt, ut iam resonantibus theatris, nemo Græcorum sit, qui hanc rem aliter gestam credat. Nec in hoc solum, sed in alijs quoq; multis illustribus apud Aegyptios, uiris heroibus quoque ac deis id esse a Græcis factitatum. Herculem enim Aegyptiũ fuisse, cuius uirtute multas magnasq; orbis terrarum partes perdomitas, hunc græcos ut suum diuinis honoribus colere, qui suus nõ sit, sed magnis temporibus postea adnatum ex Alcumena Herculem, iniuriarum gestas Aegyptij Herculis traductas. Persea quoq; in Aegypto natum, ui ipsius Isidis genus ab Aegypto ad Argiuos translatum, fictis deinde fabulis, lo ipsam esse, quæ in bouis fuit formam mutata, cuius honore factum, ut Aegyptij bouem adorent, quamuis alijs antiquissimis temporibus animalium effigies ab ægyptijs, ducibus atque imperatoribus, galeis insculptas ferri solitas, ut prælio dicant, eamque rem imperij signum ipsis fuisse. Parta deinde uictoria, ea animalia, quorum imaginem uictoriosi duces gestarunt, quasi offensionem belli ad hostes ipsi repulissent, in deos relata fuisse. Nonnulli usus, utilitatisque causa, multa ex animalibus in deorum numero apud Aegyptios suscepta contendunt. Boyem enim ipsam tam partu suo, quam aranæ opera conducere. Oues autem, & parere, & tegmentor; materiam præbere, & lacte ac Caseo alere. Canem yō una cum hominibus uenari, & ad custodiendos homines natũ esse. Quapropter deum, q; apud eos Anubis appellat, caninũ habere caput. Ea em̄ re ostendit, custodem ipm̄ Osiridos fuisse tam bæluas, q; importune obuiã factos coercentem. Felem uero quoniã ad scuta faciendã cõducit, Ichneumona quoniã oua Crocodillor; cõterat, & luto conuolutus cũ os apiant, ita in uentres eor; insilire solet, ut ex eis intestinis, eos interimat. Ex auibus lbidem qdem utilẽ dicũt, ad serpentũ, locustar;, erucar; interitũ. Accipitrẽ uero

uero ad Scorpiones atq; Ceraſtas necandos. & alia huiusmodi uenofa animalia, quem etiam non nihil conferre arbitrantur, Aquilam uero quia regia ſic colunt. Hircum in diuinis ea ratione dicunt ſuſceptum, qua priapum apud graecos, propter genitalia membra, cum illud animal ad cōiunctionem ſexuum maxime omnium deſeratur. Membra uero genitalia apud eos honorari, quoniam per ea inſtrumenta ſpecies animalium conſeruantur, quæ tamen nō apud Aegyptios ſolum, uerum etiam apud pleraſque alias gentes, quoniam quæ ad generationem animalium neceſſaria ſunt, apprime coluntur. Quapropter etiam antiſtites, quia partibus ſecundū Aegyptios ſucceſſione ſacerdotium acceperunt, huius dei myſterijs nunciantur. Ad hæc Pæanas etiam atque Satyros aiunt, huius rei cauſa cunctis hominibus eſſe uenerabiles, cuius ſignum eſt, quia ſimulachra eorum in templis, membris in morem hircorum, quod animal traditur promptum ſemper eſſe ad coniuunctionem tentigine affectis ſtatuuntur. Soceros autem tauros Apin ſcilicet atque Mneuin diuinis coli honoribus, tum propter agriculturam, tum quia frugum inuentio ad deos refertur. Lupos quoniam canibus ſimillimi ſunt, & quoniam Iſide una cum Oro filio, certamen aduerſus Typhonē ſuſceptura. Oſirim aſſerunt ab inferis filio & matri auxiliū ferentem adueniſſe, eiſq; in ſpecie lupi apparuiſſe. Nonnulli autem dicunt lupos aduerſum Aegyptum irruentes Aethiopes diſtractos fuiſſe, unde regionē Lupariam appellatam. Crocodillum illis honori eſſe aiunt, quoniam eius terrore ab Arabia atq; Libya latrones in Aegyptum nare nequeant. Præterea quædam de priſcis regibus, ſuorum rabiem carum fugientem, ad paludem confugiſſe, qui præter opinionem hominum a Crocodillo ſuſceptus, in alterā ripam traiectus fuerit. Sed culture animalium alias alij cauſas afferunt. Multitudine enim aiunt crebro in reges magno inſurgente cōſenſu, diuerſorum animalium cultum, diuerſis ciuitatibus a quodam rege ſtatutū fuiſſe, ut dum ſinguli religionem reuerentur ſuam, & cæterorum contemnant, non poſſent uniuerſi in unum Aegyptij conſpirare. Hæc animalia linteamina poſt mortem plangentes, & pectora cum gemitu cædentes, in ſacris ſepeliunt loculis, quorum ſi quod ſponte aliquis interfeceſſerit, mortis mulctatur ſupplicio. Felem autem aut Ibi-

dem,

dem siue sponte siue inuitis quisquam necauerit, morte puniunt. Præterea in quacunq; domo canis mortuus fuerit, omnes qui eam habitant, uniuerso corpore, raso, magno luctu afficiuntur, nec uino aut tritico ceterisque ad uictum necessarijs, quæ in ea domo recondita fuerunt, uti amplius licet. Alunt autem Apyn quidem Memphidæ, Mneuin in Eliupoli, Hircum in Medente, Crocodillum in palude, Miridos reliquasq; feras in locis atris, simillam aut pulstem lacte coctam afferentes, & bellaria melle commixta, & anserinas carnes tam elixas, quam tostas. Cum masculis autem animalibus feminei quoque sexus, summa specie simul nutriunt, quæ pellices appellant. Cum uero apis mortuus fuerit, magnificeq; sepultus, quosque similem inueniant, in perpetuo luctu sunt, quem simul ac inuenerunt, ad urbem Nili statim adducunt, quâdo solum mulieribus uiuere ipsum licet. obuiam namq; factæ sublati uestibus, genitales partes ei ostendunt, nec unquam postea hunc deum mulieribus aspicere licet, in quem afferunt animam Osiridos post mortem traductam fuisse. Hæc illa est Aegyptiorum turpis impietas potius quam theologia, aduersus quam aliquid dicere cum per se iaceat, turpe duco, quâ merito contemptissimus atque despuimus, a tantis malis non nisi a salutari & euangelica doctrina, quæ obsecatos mentis oculos, per fidem illuminauit, liberati uerum honestiores harum nugarum, & quasi naturales rationes paulopost simul cum Græcarum fabularum interpretatione facilius enodabimus. Hoc igitur modo, antiquissimæ temerarięq; Phœnicum & Aegyptiorum superstitionis, omnium gentium turpis theologia plena est. Verum de Græcorum quoque theologia, qui simulachris & mysterijs simili quodam ut Aegypti pacto utuntur, modo dicamus, quam qui uniuersam collegit historiam, in tertio & quarto uolumine diligentissime conscripsit, facta a Cadmi ætate initio, Cadmum autem post Mosem fuisse ab exquisitissimis gentium annalibus, loco suo demonstrabimus, ut aperte pateat Mossem maiorem natu, quam Græcorum deos fuisse, Siquidem post Cadmum dii emerferunt, quem non paucis annis Moses superauit. Sed iam Diodori uoces audias.

De Græcorum Theologia.

CAP. II.

d Cadmū